



# Bilten

Broj 19, maj 2012. godine



## PREDSTAVNIŠTVO REPUBLIKE SRPSKE

USTANOVA ZA UNAPREĐENJE EKONOMSKE, NAUČNO-TEHNIČKE,  
KULTURNE I SPORTSKE SARADNJE IZMEĐU REPUBLIKE SRPSKE  
I REPUBLIKE SRBIJE

### IZDVAJAMO

ANTIFAŠIZAM JE TRADICIJA SRPSKOG NARODA  
REPUBLIKA SRPSKA U "NOĆI MUZEJA"

PREDSTAVLJAMO: ŽELJEZNICE RS

PROJEKTI: SAJAMSKI KOMPLEKS BANJALUKA

### PREDSTAVNIŠTVO REPUBLIKE SRPSKE U SRBIJI

Bulevar despota Stefana 4/IV  
Beograd, Srbija

Tel: 00 381 11 324 6633

Faks: 00 381 11 323 8633

E-mail: [predstavnistvo@predstavnistvorsbg.rs](mailto:predstavnistvo@predstavnistvorsbg.rs)

## Sadržaj

### U fokusu

Antifašizam je tradicija srpskog naroda . . . . .	3
---	---

### Kultura

Republika Srpska u „Noći muzeja“ . . . . .	5
--	---

### Predstavljamo

Željeznice Republike Srpske a.d. Doboj . . . . .	7
--	---

### Turizam

Prirodni rezervat Bardača . . . . .	12
-------------------------------------	----

### Projekti

Sajamski kompleks Banjaluka . . . . .	15
---------------------------------------	----

### Opštine RS

Bileća . . . . .	17
------------------	----

*U fokusu*

# Antifašizam je tradicija srpskog naroda



*Predsjednik Dodik položio je vijence na spomenik poginulim borcima Narodnooslobodilačkog rata u Banjaluci*

Republika Srpska je 9. maja obilježila Dan pobjede nad fašizmom polaganjem cvijeća na spomen-obilježja herojskoj borbi i velikim žrtvama u Banjaluci, Gradišci, Prijedoru, Zvorniku, Derventi i u mnogim drugim opštinama. U

prisustvu najviših zvaničnika Republike Srpske i predstavnika boračkih i drugih organizacija, okupljenom narodu najprije se obratio predsjednik Milorad Dodik. „Na teritoriji RS su se tokom Drugog svjetskog rata odigrale naj-

slavnije bitke protiv okupatora, ali i domaćih izdajnika na Kozari, Sutjesci i Neretvi, a srpski narod je podnio najveće žrtve“ – istakao je u svečanom govoru predsjednik Republike. Dodao je: „U toj borbi su stradali i mnogi najbolji sinovi

## U fokusu

i kćeri svih naroda i ugradili se u temelje Jugoslavije koja je bila primjer međunacionalne tolerancije i baš zbog toga je nekima smetala pa su je i rušili. "Republika Srpska i narod koji u njoj živi jesu legitimni nasljednici antifašističkih tradicija koje su svojim životima platili naši preci i mi imamo čime da se ponosimo. Svojim doprinosom antihitlerovskoj koaliciji oni su i svojim potomcima obezbijedili trajno mjesto među civilizovanim narodima Evrope i zato mi Dan pobjede nad fašizmom s punim pravom slavimo kao naš državni praznik. „Iste vrijednosti slobodoljublja i rodoljublja inspirisale su i naš otadžbinski rat i Republika Srpska je i danas spremna da se suoči sa svim izazovima“ – zaključio je predsjednik Dodik.

U ime Vlade RS, prisutnima se obratio i premijer Aleksandar Džombić te, između ostalog, podsjetio da 9. maj nije samo Dan pobjede nad fašizmom nego se slavi i kao Dan Evrope i konstatovao da „Republika Srpska ovom manifestacijom demonstrira svoja ne samo antifašistička nego i proevropska opredjeljenja“. Džombić je dodao da „ni svijet ni Evropa ne bi izgledali ovako kao danas da fašizam nije poražen“ te da „svi sa poštova njem treba da se sjećamo boraca protiv ovog zla i ne dozvolimo da bilo ko od njih padne u zaborav“. Mini-

star rada i boračko-invalidske zaštite u vladi RS, Petar Đokić u svome obraćanju se založio da se „istorijske tekovine anti-fašizma na odgovarajući način približe mladim generacijama kako ne bi bile zaboravljene“ i naglasio da se „srpski narod u borbi protiv fašističkog okupatora prvi digao na oružje i dao najveće žrtve među svim narodima na prostoru bivše Jugoslavije“.

Opština Gradiška je treća po redu u bivšoj Jugoslaviji po broju žrtava fašizma i Dan borbe protiv fašizma je posebno svečano obilježen. Delegacije SUBNOR-a i Saveza boraca RS položili su cvijeće i vijence na spomen-obilježjima u Gradišci, Staroj i Novoj Topoli, Gornjim Podgradcima i brojnih drugim stratištima u ovom kraju koja su ostavili njemački, ali i domaći fašisti tokom okupacije za vrijeme Drugog svjetskog rata. Načelnik opštine Nikola Kragulj je u prigodnom govoru podvukao da se i buduće generacije moraju sjećati i poštovati ovaj datum. Prilikom obilježavanja Dana pobjede nad fašizmom u Derventi, predsjednik opštinskog SUBNOR-a Nusret Dizdarević je napomenuo da je ovaj grad u Drugom svjetskom ratu pretrpio velika materijalna razaranja i ljudska stradanja, a među hiljadu žrtava najviše je bilo Srba koji su odvedeni u logore u Jasenovcu i Novoj Gradiški, odakle se niko nije

vratio. Dizdarević je pozvao sve građane, a posebno mlade „da njeguju tradicije NOB-a kako se tako nešto više nikad ne bi ponovilo“. Članovi SUBNOR-a u Zvorniku položili su cvijeće i vijence na spomen-obilježja poginulih boraca iz rata 1941-1945. i rata 1992-1995. Predsjednik ove boračke organizacije Rajko Ostojić objasnio je da „borci NOR-a ne prave razliku između učesnika oslobodilačkih ratova“, jer su u posljednjem oslobodilačko-otadžbinskom ratu u 70 odsto primjera ginuli sinovi i potomci boraca iz Drugog svjetskog rata. „Djeca boraca NOR-a bili su u prvim redovima VRS ginući za slobodu svoga naroda kao i njihovi očevi i od njih 1.350 život je dalo 700“ – rekao je Ostojić.

Manifestacije povodom Dana pobjede nad fašizmom i sjećanja na žrtve fašizma širom Republike Srpske bile su prilika da se najavi svečano obilježavanje 70. godišnjice Kozaračke epopeje koja ima posebno mjesto u kolektivnoj memoriji ne samo srpskog naroda i ne samo krajiških opština. Sjećanje na veliku bitku na Kozari koja je započela 10. juna 1942. evociraće bratski i Srpska i Srbija. Centralna zajednička svečana akademija biće održana 30. juna u Beogradu, a na čelu organizacionog odbora je predsjednik Republike Srpske Milorad Dodik.

## Kultura

# Republika Srpska u „Noći muzeja“

U maju ove godine Republika Srpska se po sedmi put priključila obilježavanju evrpske manifestacije “Noć muzeja”. Centralni program održan je u Banjaluci, u organizaciji Muzeja savremne umjetnosti Republike Srpske i Muzeja Republike Srpske, a “Noć muzeja” obilježena je i u Prijedoru, Bijeljini i Trebinju. Manifestacija je ove godine privukla rekordan broj posjetilaca u Republici Srpskoj, samo izložbu u Muzeju savremene umjetnosti Republike Srpske u Banjaluci posjetilo je gotovo devet hiljada ljudi.

U Muzeju savremene umjetnosti Republike Srpske u Banjaluci predstavljena je izložba “Microstories” – Konteksti savremene umjetničke prakse nakon dvijehiljadite, kojom se predstavljena djela četiri banjalučke umjetnice, a kustos izložbe je Sarita Vujković, muzejski savjetnik. U Muzičkom paviljonu parka “Petar Kočić” održan je performans “Knjiga za večeru” umjetničke grupe “RACE”, koju čine Zoran Crnčević i Nebojša Đumić. U muzičkom dijelu programa, na platou ispred Muzeja savremene umjetnosti, nastupili su grupa “Lolobriđida” iz Hrvatske i DJ set “Marie Cherie”.

U programu Muzeja Republike Srpske učestvovalo je 120 učesnika iz sedam banjalučkih srednjih škola, a tema

ovogodišnje “Noći muzeja” bila je “Kreativna radionica – pokaži šta znaš”. Učenici su kroz umjetničke radionice, osmišljene kao interaktivni odnos sa publikom, imali priliku da se u isto vrijeme zabave i nauče o kreativnim načinima izražavanja.

Posjetioци ove muzejske institucije mogli su da uživaju i u trbušnom plesu, predstavi, mini koncertu, ali i da pogledaju radionice koje je pripremila svaka od škola.

Nada Puvačić, direktorka Muzeja Republike Srpske, izrazila je zadovoljstvo učesćem banjalučkih srednjoškolaca u kreativnoj radionici “Pokaži šta znaš”. “Nismo očekivali da će ova tema tako snažno zaokupiti srednjoškolce”, rekla je Puvačić.

Direktorka Muzeja savremene umjetnosti Republike Srpske, Ljiljana Labović-Marinković izrazila je zadovoljstvo brojem posjetilaca, jer ih je, kako kaže, iz godine u godinu sve više.

“Ako ikada sa pravom možemo reći da smo evropski grad, onda to svakako jeste ova subota u maju kada se u Muzeju savremene umjetnosti RS upriliči događaj koji je zaista referentan među utiscima koje sabiraju muzejski radnici u Londonu, Berlinu, Varšavi. Hi-



ljade muzeja i stotine hiljada ljudi koji su pohodili muzeje su dio manifestacije kojom se promovišu nove energije koje će sutra biti baština Evrope“, rekla je direktorka Muzeja savremene umjetnosti Republike Srpske Ljiljana Labović-Marinković, i podsjetila da je ovaj muzej prvi pokrenuo inicijativu za obilježavanje “Noći muzeja” u BiH.

“Veoma važan segment našeg promišljanja ovogodišnje “Noći muzeja” je da se naša izložba poveže sa koncertom koji je održan ispred muzeja. Izložbu je posjetilo osam do devet hiljada ljudi, što je apsolutan rekord”, istakla je gospođa Labović-Marinković.

Ove godine, po peti put, i Muzej Hercegovine iz Trebinja se pridružio evropskoj manifestaciji “Noć muzeja” i u ovoj noći otvorio vrata svim posjetiocima koji su mogli da pogledaju pet stalnih postavki, te izložbu Republičkog zavoda za zaštitu spomenika kulture Srbije iz Beograda – “Svetska baština Srbije“. U muzičkoscenskom dijelu programa nastupila je ženska pjevačka grupa “Nagorkinje” i etno grupa “Zahumlje” iz Trebinja, a priređena je i prigodna tradicionalna zakuska.

## Kultura

U Galeriji ALU Trebinje postavljena je izložba "U društvu nagrađenih 2000 – 2009", dobitnika velikih na-

vi Sime Brdara „Jovica i Zorica“ i „Još mi samo malo fali“.

Muzej Semberije u Bijeljini pripremio je veoma bo-

„Kornelije Stanković“ i „Stevan S. Mokranjac“ te Vuka Dragičevića na gitari.

U Centru za kulturu „Semberija“, u Galeriji „Milenko Atanacković“ otvorena je izložba fotografija Anatolija Kinčarova.

Ministar prosvjete i kulture Republike Srpske Anton Kasipović uputio je iskrene čestitke povodom Dana muzeja svim muzejima i muzejskim radnicima u Republici Srpskoj, zaželivši im uspjeh u programima obilježavanja „Noći muzeja“.

„Višestruka je uloga muzeja u njegovanju i očuvanju kulturne baštine jednog naroda i izuzetno značajni su programi i manifestacije koje priređuju muzejske ustanove da privuku pažnju javnosti i svima približe muzejsku djelatnost“, navedeno je u čestitki ministra Kasipovića.

„Veličanstvena je slika te velike porodice koja u istoj noći pali svjetla i otvara vrata posjetiocima,“ poručio je ministar Kasipović.

Međunarodni dan muzeja, 18. maj, obilježava se od 1977. godine na preporuku Međunarodnog savjeta muzeja (ICOM). Na taj dan javnosti se prezentuju dostignuća iz prethodnog perioda i afirmišu muzeji kao javne ustanove. Prva noć muzeja održana je u Berlinu 1997. godine, pod nazivom „Duga noć muzeja“. Iz Francuske je 2004. godine potekla ideja da se organizuje evropska „Noć muzeja“. Ova manifestacija iz godine u godinu privlači sve više posjetilaca.



grada na majskim salonima koje organizuje Udruženje likovnih umetnika primenjenih umetnosti i dizajnera Srbije.

Muzej Kozare u Prijedoru obilježio je po šesti put „Noć muzeja“. Ove godine upriličen je kolažni program u kojem su učestvovali učenici muzičkih škola iz Prijedora, članovi Podružnice književnika Prijedor, KUD „Dr Mladen Stojanović“, KUD „Kozara“, etno grupa „Molitva“, a prikazani su i dokumentarni filmo-

gat program koji je trajao od 17 sati do jednog časa poslije ponoći. Svečano je otvorena izložba „Azbuka Bijeljine“ i „Bijeljina u očima pisaca“, a u pratećem programu održani su igraonica/radionica za djecu predškolskog uzrasta, pod nazivom „Lov na blago“, te scenski prikaz studenata Odjeljenja za pozorišnu i filmsku umjetnost Slobomir P. univerziteta. U muzičkom dijelu programa održan je koncert učenika muzičkih škola

## Predstavljamo

# Željeznice Republike Srpske a.d. Doboj

Željeznice Republike Srpske (ŽRS) je nacionalno željezničko saobraćajno preduzeće Republike Srpske. Glavna djelatnost Željeznica Republike Srpske je obavljanje prometa roba i putnika na željezničkim prugama u Republici Srpskoj. Ukupna dužina pruga normalnog kolosijeka u Republici Srpskoj iznosi 425 kilometara, od čega je 80 odsto elektrifikovano.

### Organizacija firme i sastav menadžmenta

Kompanija ima sljedeću organizaciju: Skupština akcionara – Nadzorni odbor – Uprava preduzeća (generalni direktor i četiri izvršna direktora) – sektori i sekcije (sa radnim jedinicama i odsjecima)

Sastav menadžmenta: Generalni direktor, izvršni direktor pravnih poslova, izvršni direktor ekonomskih poslova, izvršni direktor poslova operacija i izvršni direktor poslova investicija.

Godine 1992. osnovano je Javno željezničko transportno preduzeće Srpske Republike Bosne i Hercegovine Banja Luka p.o.; dana 27.03.1996.



godine izvršen je upis promjene sjedišta i usaglašavanje sa zakonom o državnim preduzećima, tako da je nastalo Javno osnovno državno željezničko transportno preduzeće Republike Srpske p.o. Doboj; godine 1997. promijenje je naziv u Javno osnovno preduzeće državno preduzeće „Željeznice Republike Srpske“ p.o. Doboj i 25.11.2002. godine izvršena je, do danas, poslednja izmjena, prema Zakonu o preduzećima, u Željeznice Republike Srpske a.d. Doboj.

### Prisustvo u Srbiji i van granica RS

Željeznice Republike Srpske imaju u najmu kod Željeznica Srbije četiri dizel loko-

motive serije 661. Željeznice Republike Srpske takođe imaju u najmu kod Željeznica Srbije dvoja putnička kola uzanog kolosijeka na uzanoj pruzi „Šarganska osmica“.

Glavni problemi u proizvodnji i plasmanu: Glavni problemi u proizvodnji, odnosno u prevozu, se ogledaju u nemogućnosti korištenja teretnih kola sa maksimalnom granicom tovarjenja koja izlaze u Republiku Srbiju ili su u tranzitu, a zbog malog dozvoljenog osovinskog opterećenja (16 t/osovini) na dijelu pruge Brasina-Ruma, pa i uz odobrenje Željeznica Srbije da se kola mogu tovariti do maksimalnih 18 t/osovini. Na ovaj način se povećava potreban broj teret-

## Predstavljamo

nih kola potrebnih za prevoz iste količine ugovorenih roba.

### Najvažniji rezultati poslovanja i nagrade i priznanja:

European Marketing Research Center (EMRC) iz Brisela je Željeznicama Republike Srpske dodijelio je sljedeća priznanja.

- Vodeći operator u teretnom saobraćaju u centralnoj i istočnoj Evropi – EMRC Brisel, juna 2002
- Za izuzetnu poslovnu uspešnost i menadžerska ostvarenja kod usvajanja međunarodnih standarda – Brisel, decembar 2002
- Za doprinos u promociji internacionalne saradnje u transportu i podsticanje efikasne globalne trgovine - Antwerpen 2003

U maru ove godine Other Ways Management Association Club (OMAC) iz Pariza dodijelio je Željeznicama Republike Srpske nagru pod nazivom Nagrada za novu eru tehnologije, invencija i kvaliteta.

### Program daljeg razvoja

Dokument Strategija razvoja Željeznica Republike Srpske 2009-2015 usvojen je u Narodnoj skupštini Republike Srpske Odlukom broj: 01-1329/09 od 29.09.2009. godine.

Strateški ciljevi razvoja ŽRS su:

- stalan rast obima prevoza radi zadovoljavanja potreba za savremenom



- prevoznom uslugom, jačanje konkurentske sposobnosti poboljšanjem kvaliteta usluga i smanjenje troškova transporta, uz najnižu potrošnju domaće energije i najveću ekološku zaštitu;
- optimalan razvoj ŽRS u skladu sa razvojem privrede i društva Republike Srpske i tendencijama u razvoju željeznica Evrope, uz povećanje tranzita i deviznog priliva;

- maksimiziranje razvojnih potencijala Republike Srpske poboljšanjem željezničkih usluga;
- brži razvoj i uvođenje savremenih tehnologija, a posebno informaciono komunikacionih tehnologija i transportnih sredstava;
- efikasno funkcionisanje ŽRS uvođenjem savremene organizacije i upravljanja zasnovanih na savremenim informacionim sistemima;



## Predstavljamo



- kvalitetno održavanje željezničke infrastrukture i njeno efikasno korišćenje;
- podizanje opšteg nivoa znanja i stručne osposobljenosti kadrova u skladu sa zahtjevima savremenih naučnih i tehnoloških promjena i tržišnog poslovanja;
- povećanje stepena sigurnosti i bezbjednosti željezničkog saobraćaja i zaštite životne sredine;
- integracija u evropski sistem željeznica.

Željeznički sistem Republike Srpske se mora modernizovati i razvijati u skladu sa

evropskim standardima kako bi se obezjedilo zadovoljenje zahtjeva transportnog-tržišnog okruženja uz postepeno modernizovanje i stvaranje mogućnosti za pružanje višeg nivoa kvaliteta transportne usluge u smislu ostvarivanja i velikih brzina saobraćaja vozova.

Cilj modernizacije – razvoja infrastrukture je da se ostvari:

- kraće vrijeme prevoza putnika i roba;
- konkurentna sposobnost u odnosu na drumski saobraćaj;
- uvođenje savremenih vidova željezničkog saobraćaja

(prevoz kontejnera, drumskih vozila, kako putničkih tako i teretnih, prevoz specijalnih tereta i dr.);

- eliminacija uskih grla;
- visok stepen bezbjednosti željezničkog saobraćaja i posebno na putnim prelazima (na mjestima ukrštanja pruge i puteva);
- manje zadržavanje vozova na graničnim prelazima,
- obezbjeđivanje zaštita čovjekove okoline;
- zadovoljenje zahtjeva vlasnika željezničke infrastrukture.

Osnovni preduslov za ostvarenje postavljenih ciljeva

## Predstavljamo



podrazumjeva modernizaciju (glavnu opravku) magistralnih pruga:

- Šamac-Doboj-Maglaj,
- Doboj-Banjaluka-Novigrad-Dobrljin i
- Doboj-Petrovo-Caparde-Zvornik.

Pri sprovođenju modernizacije infrastrukture potrebno je osposobiti sredstva i uređaje u cjelini kao što su pruge i stanice, poslovne zgrade, signalno-sigurnosna postrojenja i sredstva veze, EEP i ostalih relevantnih postrojenja u okviru infrastrukture.

Otvaranje željeznice za konkurenciju na tržištu prevoznih usluga zahtijeva odvajanje upravljanja i računa (bilansa) infrastrukture i prevoza. Dosljedno ostvarivanje navedenog cilja pretpostavlja da će ŽRS posebnim knjigovodstvom, prema osnivaču, iskazati troškove željezničke infrastrukture u odnosu na troškove operatora. Odvojeno iskazivanje troškova ima za cilj da iskaže uticaj poslovnih segmenata na rezultate poslovanja, koji se utvrđuju bilansom. Stoga je potrebno odvojeno utvrđivanje bilansa infrastrukture i bilansa prevoza (imovina, dugovi, obaveze, potraživanja, kapital, prihodi, rashodi, rezultati) kao i konsolidovanog bilansa AD. Ovim poslovima treba da se podredi i prilagodi unutrašnja organizacija poslova, planiranje, cirkulacija dokumentacije i njena obrada, kao i izvještavanje, analiza poslovanja i kontrola upravljanja.

U skladu sa preporukama studije za restrukturiranje ŽRS, rađene od strane firme KPMG, Zagreb, jedan od prvih koraka ka ostvarivanju cilja odvojenog upravljanja je izvršiti podjelu imovine između budućeg upravitelja željezničke infrastrukture i operatora.

Jedan od problema koji treba riješiti je pravni status firme ŽRS, koja je trenutno akcionarsko društvo. To djelomično ograničava veća ulaganja većinskog vlasnika u obnovu i modernizaciju infrastrukture. Zbog toga je, u skladu sa Akcionim planom, potrebno provesti dokapitali-

## Predstavljamo

zaciju ŽRS čime bi se stvorili preduslovi da Vlada Republike Srpske preuzme vraćanje implementiranih kredita i da se ozbiljnije pristupi obnovi i modernizaciji željezničke infrastrukture.

### MOGUĆNOST INFRASTRUKTURNIH INVESTICIJA

#### Značajnija ulaganja iz prethodnog perioda

Prvi krediti u poratnom periodu uloženi u obnovu i modernizaciju infrastrukture su bili EBRD 944 / EIB 21127 krediti u iznosima 8.400.000 Eur i 16.000.000 EUR. Ovi krediti su utrošeni za: osiguranje službenih mjesta Stanari, Prisoje, Šamac, Modriča, Koprivna Gornja, Doboj CP-2, osiguranje sedam (7) putnih prelaza, daljinsko upravljanje stabilnim postrojenjima elektrovuče, nabavku lake i teške mehanizacije, remont pruge od Jošavke do Banjaluke (oko 22,5 km), sanaciju STKA kabla, konsultantske usluge i otpremnine radnika.

#### Aktuelne investicije

Po pitanju novih kredita EBRD 35418 / EIB 23376, odobrenih u iznosima 28.000.000 evra i 34.400.000 evra, potpisani su Ugovor PT-03 u vrijednosti od 33.865.462 evra za remont pruge na potezu S.Kostajnice - Jošavka (oko 63,5 km) i Ugovor PS-02 vrijednosti 6.738.796 evra za

osiguranje stanica Rudanka, Stanovi, Dragalovci i Ukrina sa osiguranjem četiri putna prelaza. Oba ova ugovora su u završnoj fazi realizacije.

U okviru neutrošenih kreditnih sredstava ŽRS planiraju da kroz nove ugovore osiguraju stanice Ostružnja, Snjegotina, Jošavka, Čelinac, Vrbanja i Banjaluka, čime bi se uz modernizaciju staničnog sistema telekomunikacija kompletirala obnova i modernizacija na dionici S.Kostajnica – Banjaluka. Takođe, u okviru neutrošenih gorepomenutih kreditnih sredstava bi se na koridoru Vc izvršilo osiguranje stanica Miloševac i Ševarlije i izvršila dopuna staničnih signalno-sigurnosnih uređaja u službenim mjestima Koprivna Gornja, Modriča i Šamac.

Nakon implementacije ovih investicija očekuju se pozitivni efekti u smislu povećanja bezbjednosti saobraćaja, povećanja efikasnosti i smanjenja troškova tekućeg održavanja.

#### Prioritetne investicije

Za naredni period prioritetne investicije se oslanjaju na Rješenje o davanju saglasnosti AD ŽRS Doboj da pristupe rekonstrukciji i modernizaciji željezničke mreže u Republici Srpskoj“ broj 04/1-012-2-1938/09 koje je izdala Vlada RS 15. oktobra 2009. godine. Ovim dokumentom Vlada RS daje saglasnost ŽRS da pristupe rekonstrukciji i modernizaciji željezničke

mreže u Republici Srpskoj na dionicama:

- Doboj – Banja Luka – Prijedor – Novi Grad – Dobrljin
- Doboj – Petrovo i
- Caparde – Zvornik.

U prvoj fazi modernizacije se planira realizacija sledećih investicija:

- remont dionice pruge most na Vrbasu – Banja Luka - Prijedor – Novi Grad – Dobrljin (120km),
- osiguranje stanica i putnih prelaza od Banja Luke do Dobrljina,
- sanacija i modernizacija tunela „Križeviči“ (oko 4.900 m).

U narednim fazama prioritet će biti modernizacija i elektrifikacija pruge Doboj-Tuzla – Zvornik (dio koji pripada ŽRS je dužine oko 60km), modernizacija stabilnih postrojenja elektro-vuče (EVP, PS i PSN), modernizacija sistema telekomunikacija na mreži pruga ŽRS optičkim kablovima, remont dionice pruge Šamac-Doboj, remont dvokolosječne pruge Doboj – Maglaj (oko 23km) i druge investicije.

Za pomenute prioritetne investicije još nije pronađen adekvatan izvor finansiranja. U narednom periodu ŽRS planiraju da ulože značajnija sredstva u pripremu investiciono-tehničke i studijske dokumentacije u cilju pripreme za kandidovanje projekata prema IPA grantovima.

*Turizam*

## Prirodni rezervat Bardača



Močvarno područje Bardače obuhvata 11 jezera i nalazi se na prostoru između desne obale Save i lijeve obale Vrbasa, kod Srpca na oko 30 km sjeverno od Banjaluke. Predstavlja veoma osjetljiv i važan ekosistem. Ovaj rezervat, veličine 670 hektara, dom je za preko 100 vrsta ptica. Biološka raznolikost Bardače jedna je od najvažnijih ekoloških vrijednosti.

Ova prirodna močvara je i značajno stanište brojnih biljnih i životinjskih vrsta, uključujući i endemične vrste, i

poznata je stanica migratornih ptica. Na močvarno-barskom području Bardače registrovano je 178 vrsta ptica (od kojih dvije globalno ugroženih vrsta ptica, dok se neke vrste gnijezde samo na ovom lokalitetu).

O značaju i brojnosti ptičijih vrsta koje ovdje obitavaju svjedoči i činjenica da je 2. februara 2007. godine, na svjetski dan močvara, Bardača proglašena Ramsarskim mjestom, odnosno Bardača je uvrštena na listu močvarnih područja od međunarodnog značaja

(List of Wetlands of International Importance). Time je Bosna i Hercegovina dobila drugo Ramsarsko mjesto, a prvo u Republici Srpskoj.

Preostala barska područja u Evropi veoma su interesantna danas već veoma zastupljenoj grupi turista orijentisanih na eko-turizam. Zato je Bardača kao specifičan prirodni fenomen, vrlo značajan turistički resurs. Ona danas predstavlja područje ostataka jedinstvenog prirodnog fenomena i ljepote pejzaža. Ipak, može da privuče populaciju

## Turizam



svih starosnih skupina i različitog nivoa obrazovanja, jer pruža niz zanimljivih aktivnosti na jednom mjestu. Očuvanost ostataka prirodnog ambijenta i autohtono oblikovane prirode zasigurno je jedna od najznačajnijih karakteristika turističke ponude Bardače. Karakterističan barski pejzaž Bardače, sa fragmentima jedinstvene prirodne vrijednosti, kao i specifične naslijeđene navike stanovništva u odnosu na korišćenje zemljišta, specifične su i gotovo jedinstvene u ovom dijelu Evrope.

Neki od sadržaja, turističkih proizvoda i usluga koje Bardača može da ponudisu: sportsko-rekreativni turizam,

kongresni turizam, ribolov, fotosafari, gastro ponuda, staze za šetnju, škole u prirodi, dačke ekscurzije, razne manifestacije, vikend i kamp naselja, naučno-istraživački centar, likovno-ekološka kolonija, sakupljanje ljekovitog bilja i dr.

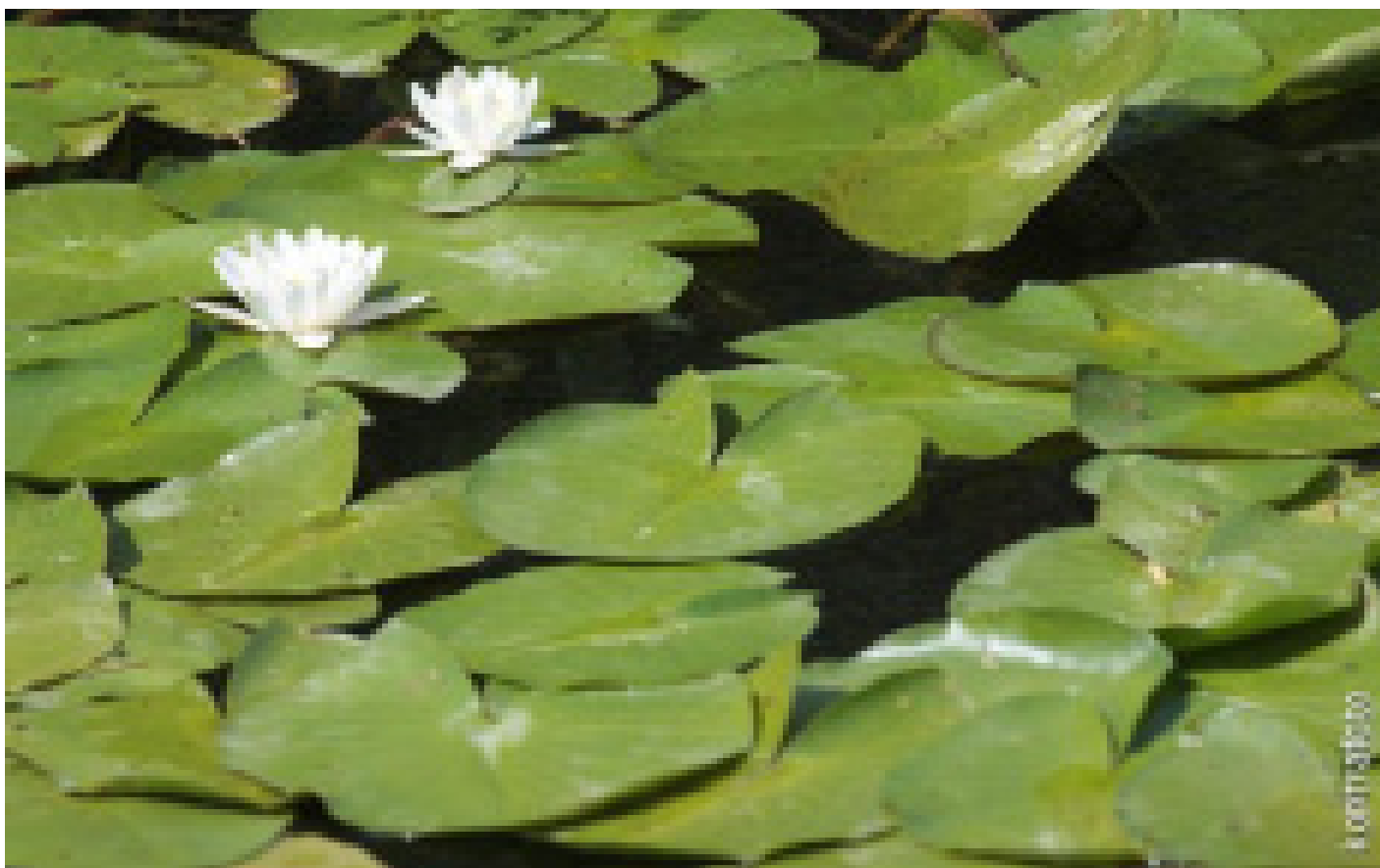
Ribnjak na Bardači osnovao je 1802. godine Viktor Burda, porijeklom iz Galicije, a organizovana proizvodnja ribe započela je 1908. godine. Od 377 hektara, koliki je bio prije Prvog svjetskog rata, ribnjak je proširivan, dograđivan i modernizovan, da bi danas dostigao površinu od 657 hektara. Početna proizvodnja kretala se od 80 do 130 tona

ribe godišnje, a 1981. godine ostvarena je rekordna proizvodnja od čak 850 tona.

Uzgojem ribe na Bardači danas upravlja preduzeće „Agroimpeks“, koje u svojim jezerima uglavnom ima tri dominantne vrste - šarana, amura i tolstolobika, a rjeđe soma, štuku i smuđa.

U jezeru Stublaja, rije-kama, obodnim kanalima i staračama još su zastupljene i plotica, klen, jez, mrena, skobalj, linjak, babuška, bucov i deverika. Osim bogate riblje familije, ovo područje naseljava veliki broj vodozemaca i barskih kornjača, što samo po sebi potvrđuje da je riječ

## Turizam



o specifičnom i jedinstvenom eko-sistemu.

Prirodni rezervat Bardača nudi čitav spektar aktivnosti na kopnu i vodi, čime se otvara mogućnost za dinamičan i prosperitetan razvoj turizma.

Glavni nosilac razvoja ekoturizma je Turistička organizacija opštine Srbac, koja tu realizuje manifestaciju „Gastro dani“, sajam kulinarskih specijaliteta i zdrave hrane.

Učesnici se takmiče u pripremanju ribljeg paprikaša, pilećih specijaliteta na roštilju i ulovu ribe udicom na plovak, što svake godine privlači na hiljade posjetilaca iz zemlje i okruženja. Time se Bardača promovise kao neprocjenjivo prirodno blago, mjesto koje je nekada bilo jed-

no od najpoznatijih prirodnih rezervata u Evropi. Osim ove manifestacije, opština Srbac finansijski podržava i tradicionalnu Likovno-ekološku koloniju „Bardača - Srbac“, koja se organizuje od 1984. godine i predstavlja jednu od najstarijih i najpoznatijih kulturnih manifestacija ovakve vrste u zemlji.

Kolonija svake godine okuplja više likovnih stvaralaca iz nekoliko zemalja, koji slikaju na temu ouvanja prirode i zdrave životne sredine. Za to vrijeme nastalo je više stotina likovnih djela i drugih umjetnina, od kojih je više od 300 u trajnom posjedu opštine Srbac.

Bardača je svake godine domaćin najpoznatijim pjesnicima iz cijele Republike

Srpske, koji se na ovom mjestu okupljaju u okviru tradicionalne manifestacije „Književni susreti Srbac - Bardača“.

Da je riječ o pravom turističko-privrednom blagu, svjedoči činjenica da veliki broj motela, restorana, kao i savremene bazene za kupanje svake godine posjeti po nekoliko hiljada turista.

Rezervat Bardača uvršten je i u regionalni program za kulturno i prirodno nasljeđe jugoistočne Evrope, kao pilot-projekat lokalnog razvoja pod nazivom „Arheološko-prirodni park Donja Dolina - Bardača“.

## Projekti

# Sajamski kompleks Banjaluka



Analizom mogućih lokacija za prostor sajamskog centra i potrebnih pratećih sadržaja, kao najadekvatnija lokacija identifikovan je kompleks kasarne „Krajiških brigada”, koji se nalazi na razmeđu dviju opština, Banjaluke i Laktaša, na udaljenosti 11 km od centra grada Banjaluke i 10 km od centra Laktaša, u okviru mjesnih zajednica Zalužani-Kuljani-Trn. Postojeći kompleks se sastoji iz dvije karakteristične cjeline na kojim

su smješteni objekti kasarne (smještaj vojnika, komanda, skladišta, hangari, energetski blokovi i dr.), te manipulativnih površina (tenkodrom, sletno-poletna staza, autodrom i dr.).

Prostor raspolaže sa 1.600.000 m<sup>2</sup> ukupne površine, 61 km betonskih manevarskih površina (tenkodrom), 25 km asfaltnih manevarskih površina, 43 čvrsta objekta sa 31.000 m<sup>2</sup> ukupne bruto građevinske površine. Većina

objekata nastala je u periodu 60-ih i 70-ih godina 20. vijeka, te stanje u kojem se nalaze nije na zadovoljavajućem nivou.

Prostorno planska dokumentacija, kao postojeće stanje, prostor ovog kompleksa čini atraktivnim sa aspekta pristupnih saobraćajnih tokova. Istočno od kompleksa, tačnije uz samu istočnu granicu, izgrađen je magistralni put M16 Banjaluka-Gradiška. Južno od kompleksa je jedno-

## Projekti

kolosječna željeznička pruga Sunja-Doboj.

Prostornim planom Republike Srpske, kao i prostornim planovima opština Banjaluka i Laktaši, te Urbanističkim planom Banja Luka zapadno od kompleksa planirana je izgradnja autoputa Banjaluka - Gradiška. Južno od kompleksa planirana je izgradnja gradske magistrale, kroz izgrađeno novo stambeno naselje Kuljani, koje karakteriše visok stepen zauzetosti, te neopremljenost prostora društvenim sadržajima. Ova činjenica, kao i činjenica da se kompleksu sada može prići upravo kroz ovo naselje, nepovoljno je jer onemogućava direktan pristup posebnim industrijskim kolosjekom u sam kompleks.

Nacrtom novog Urbanističkog plana Banjaluka na lokalitetu se planira izgradnja sajamskog prostora za potrebe, kako grada Banjaluke, tako i cijele regije sjevero-zapadnog dijela Republike Srpske.

### Kratki opis projekta

Analizirajući lokaciju kasarne „Krajiških brigada” sa aspekta prostornih mogućnosti i saobraćajnog pristupa, te sadržaja koji se mogu ili trebaju pojaviti na ovom prostoru, predviđa se izgradnja sajamskog prostora, zadržavanje površine aktivirane za potrebe sportova iz oblasti automobilizma i padobranstva, kao i izgradnje svih pratećih sadržaja koji prate ovakve komplekse.

### Uklapanje projekta u razvojnu politiku grada

Prema sociološko-ekonomskoj analizi strateškog razvoja Banja Luke u periodu od 2007-2015. godine, Banjaluka je identifikovana kao nesporni administrativno-politički centar Republike Srpske i njeno

### Osnovni podaci

- raspoloživi resursi: već postojeći sajam (6.900 m<sup>2</sup>) i imidž Banjaluke kao sajamskog grada, glavni grad, sajamski prostor za potrebe kako grada Banjaluka tako i cijele regije sjeverno-zapadnog dijela RS (31.000 m<sup>2</sup>)
- vrsta projekta: izgradnja modernog sajamskog kompleksa na već postojećem prostoru kasarne Zalužani
- status projekta: u toku izrada studije izvodljivosti (javno-privatno partnerstvo)
- vrijednost investicije: 40.000.000 KM
- lokacija: kasarna Zalužani, 11km od centra grada Banjaluka uz magistralni put M16 i autoputa Banjaluka-Gradiška

privredno najrazvijenije područje. Sve analize pokazuju da, od strane međunarodnih finansijera i partnera, postoji zainteresovanost za ulaganje u Banjaluku, ali još uvijek nema nekih značajnijih i konkretnijih opredjeljenja i projekata.

Poslovno okruženje Grada još uvijek nije na zadovoljavajućem nivou, a ono je bitna pretpostavka za rast i razvoj privrede i preduzetništva.

Njegovim podizanjem na viši i kvalitativno bolji nivo, olakšaće se ulazak na tržište proizvoda i usluga u globalnim razmjerama, a time i privući investicije u toj oblasti. Osim toga, Banjaluka mora da podigne nivo generičkih sposobnosti i uticaja na širi regionalni prostor, pa i ukupni prostor Republike Srpske, sve do najšireg, južnoevropskog prostora. Mogući način ostvarivanja privredno-ekonomskog uticaja Grada na okruženje i regiju, sigurno će se ubrzati kroz privrednusa radnju i članstvom na regionalnom i EU nivou.

Strategijom Grada je planirano da se unapređenje poslovnog okruženja Banjaluke sprovede kroz:

- projekat FIAS,
- projekt SPIRA i
- aktiviranje slobodne zone.

### Poželjni način investiranja i visina očekivane investicije

Za realizaciju ovog projekta grad Banjaluka traži privatnog partnera za realizaciju i izgradnju ovog kompleksa. U planu je da se projekat realizuje putem Javno privatog partnerstva.

Podrška lokalne uprave  
Podrška lokalne uprave će biti definisana kroz dijalog sa JPP partnerom.



## Opštine RS

# Bileća

Bileća se nalazi u istočnoj Hercegovini na raskrsnici puteva koji sa juga, jadranske obale i Dubrovnika (60km) i Trebinja (30 km) vode prema sjeveru (Gacko), istoku (Nikšić) i zapadu (Mostar). Teritorija ovog dijela Hercegovine ukupne površine 633 km<sup>2</sup>

nutno Bileća nezvanično ima oko 16.000 stanovnika.

Na području opštine Bileća je mediteransko-kontinentalnog tipa, pa ljeta znaju biti duga, sušna i topla, a zime relativno blage. Bilećki kraj ima oko 2.200 časova sunca godišnje.

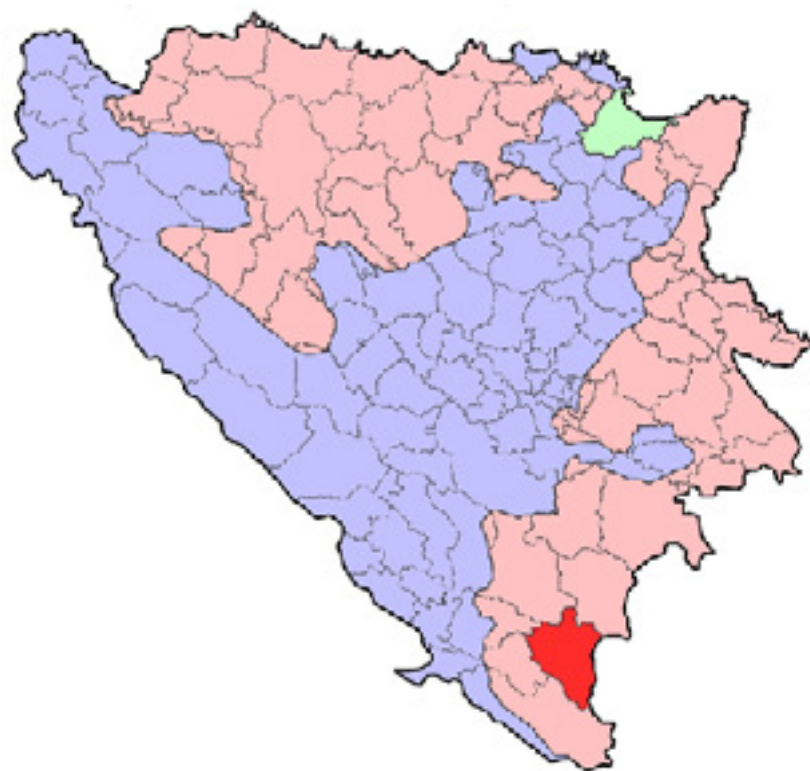


mna vještačka akumulacija, jedna od najvećih u svijetu. Tako je nastalo Bilećko jezero koje je dugačko 18 km a široko 3-5 km (Hidroelektrana na Trebišnjici).

Na zapadnom dijelu opštine Bileća u Fatničkom polju, protiče rijeka Vrijeka i ponire u istom tom polju plaveći ga kišnim mjesecima. Rijeka je poznata je po kvalitetnoj pastrmki potočarki i endemskoj gaovici.

Reljefne karakteristike bilećke opštine izražene su u brdovitim terenima, između kojih su smještena kraška polja: Dabarsko, Fatničko, Plansko i Bilećko.

U prošlosti se stanovništvo ovih krajeva bavilo zemljoradnjom i stočarstvom. Između brda se nalaze mala kraška polja, udoline i kraške zaravni. Krčena je šuma i vađen kamen da bi se stvorila nova obradiva površina. Preovladavao je sitni seljački posjed, sa primitivnom obradom zemlje i niskom produktivnošću rada. Takav posjed nije mogao prehraniti brojne porodice, te siromašni seljaci iz ovih krajeva odlaze na državne javne radove, u gradove, na poljoprivredne sezonske radove u Slavoniju



pretežno je brdovita, krševita i prema sjeveru planinska.

Bileća (450-480 m nadmorske visine) je grad bogate i zanimljive kulturno-istorijske prošlosti. Prije posljednjeg rata imao je oko 7.000, a opština oko 13.000 stanovnika. Tre-

Ispod samog grada Bileće (južni dio) izvire rijeka Trebišnjica, poznata u literaturi kao najveća ponornica u Evropi, koja je 1966/67. godine na 17 km južno od Bileće pregrađena betonskom branom visine 105 m, čime je stvorena ogra-

## Opštine RS



Ulica u Bileći

i Vojvodinu, a krajem XIX i početkom XX vijeka u Americu. Prema popisu stanovništva 1910. godine u inostranstvu je radilo 1.416 Bilećana, od čega 1.131 u Americi.

Danas Bilećani žive i snalaze se kako znaju i umiju, rađeći u državnom i privatnom sektoru, a naročito su postali poznati po proizvodnji kamenih ploča visokog kvaliteta.

Opština Bileća zauzima 1,24 odsto ukupne teritorije Bosne i Hercegovine. Nalazi se na samom prelazu između niske Hercegovine (Humina) i visoke Hercegovine (Rudina), na samom dodiru mediteranske i kontinentalne klime.

Opština Bileća se graniči sa pet hercegovačkih i jednom crnogorskom opštinom. Na sjeveru su Gacko i Nevesinje, na sjeverozapadu je Stolac, na zapadu Ljubinje, na jugu Trebinje, a na istoku crnogorska opština Nikšić.

### Saobraćaj

Bileća je od davnina poznata kao važna raskrsnica puteva. U vremenu uspona srpske države ovim područjem su vladali Nemanjići, a sama Hercegovina, tada Zahumlje, poznata je kao vojvodstvo Svetog Save. I u to vrijeme ovaj kraj je bio povezan sa ostalim

zemljama i trgovačkim gradovima.

Prostor opštine Bileća u saobraćajnom pogledu ima relativno povoljan položaj. Magistralni put Sarajevo-Foča-Bileća-Trebinje-Dubrovnik povezuje unutrašnjost sa primorjem. Regionalnim pravcima Opština je preko Stoca povezana sa magistralnim putem Sarajevo-Mostar, a preko Nikšića i Podgorice sa Crnom Gorom.

### Stanovništvo

Opština Bileća, prema popisu iz 1981, ima 61 naselje sa 3.278 domaćinstava i 13.200 stanovnika, ili prosječ-

## Opštine RS



*Manastir Dobričevo iz 13. vijeka*

no 20,9 st/km<sup>2</sup>. U poslijeratnom periodu Bileća je imala pozitivna prirodna kretanja stanovništva, uz naglašenu tendenciju smanjivanja nataliteta i smanjivanja i uravnoteživanja mortaliteta.

Analizom je utvrđeno da je na nivou cijele opštine tokom sedamdesetih godina prošlog vijeka otpočeo proces starenja stanovništva, što je u saglasnosti sa smanjenjem stope nataliteta, odnosno fertiliteta. Učešće stanovništva od 0 do 19 godina se sa 39,1 odsto u 1971. smanjilo na 32,9 odsto u 1981. godini.

Smatra se da su se Srbi u ove krajeve naselili u isto vrijeme kad i u ostale srpske zemlje, početkom VII vijeka. Srbi su na ovim prostorima zatekli stanovništvo romanskog porijekla.

Od samog doseljavanja pa do danas primjetne su migracije stanovništva. Najveće migracije su bile usljed neprijateljskih osvajanja. Prema popisu stanovništva 1910. godine, u inostranstvu je radilo 1.416 Bilećana, od čega 1.130 u Americi. U Bileću se 70-ih i 80-ih godina XX vijeka doselio znatan broj vojnih lica sa svo-

jim porodicama zbog toga što je u Bileći bila škola rezervnih oficira najpoznatija u tadašnjoj SFRJ. To su bili uglavnom Slovenci, Makedonci i Hrvati.

Danas su migracije i sezonske, tj. odlazak sa sela u grad radi posla ili školovanja, kao i sezonskog rada u Crnu Goru za vrijeme ljeta. Primjetno je izumiranje sela.

Za vrijeme posljednjeg rata u BiH 1991-1995. godine u Bileću se doselio veliki broj stanovništva iz zapadne Hercegovine i Sarajeva.

## Opštine RS



*Bilečko jezero*

### Poljoprivreda

Poljoprivredna djelatnost uslovljena je reljefom, tipom zemljišta i klimom. Na poljoprivredne djelatnosti utiče mineralni sastav zemljišta, količina padavina i vrijeme izlučivanja padavina. Na području opštine Bileća nema puno obradive zemlje za veći uzgoj biljnih vrsta. Kraška polja su veoma plodna, ali zbog velike količine vode i njenim dužim zadržavanjem na površini, ova zemljišta su pristupačna za obradu samo u ljetnjem periodu. Od povrća to je uglavnom krompir, paradajz, paprika, krastavci i luk. Pored povrća uzgajaju se kukuruz,

pšenica, raž, ječam, duvan i razna krmna bilja. Dobijeni proizvodi se uglavnom koriste za lične potrebe u domaćinstvu, zatim kao stočna hrana (razne žitarice i krmna bilja). Prije stvaranja vještačkog jezera u dolini Trebišnjice su postojale plantaže na kojima se veoma dobro uzgajalo povrće. Od voća se najviše uzgajaju trešnje, višnje, jabuke, šljive, maline, ribizla, kupina i smokva. Zbog pogodnog sastava zemljišta postoji dosta vinograda. Voće se uglavnom koristi za lične potrebe, za pravljenje džemova, rakije itd.

Stočarstvo je dobro razvijeno. To su najčešće krave, ovce, koze, konji svinje. Naru-

čito je razvijeno živinarstvo. U Bileći nema stočarskih zadruga. Ovdje je prisutan tzv. polunomadski tip, jer za vrijeme kasnog proljeća pa sve do početka jeseni stočari svoju stoku gone u planinske katune. Bilećani svoje katune imaju na Čemernu, Zelengori i Ulobiću.

### Šumarstvo

U posljednjih deset do petnaest godina zbog slabe kontrole došlo je do nekontrolisane sječe drveća, čime je šumarstvo veoma ugroženo. To su uglavnom bukve i hrastove šume. U drugoj polovini prošlog vijeka omladinska organizacija i vojnici su zasadili

## Opštine RS

borove stabljike na okolnim brdima (Hadžibegovo brdo i Dubovac) tako da je spriječena erozija tla. Šuma najviše ima na planinama Viduši i Sitnici.

### Lov i Ribolov

Na području opštine Bileća postoji Lovačko i Ribolovačko udruženje. Lovačko gazdinstvo Viduša karakterišu divlje svinje, zečevi i razne ptice. Staništa vukova i lisica su uglavnom planine mada zbog nedostatka hrane zalaze u seoska naselja i napadaju stoku. Ribolov je razvijen na Bilećkom jezeru i rijeci Vrijeci. Najčešće vrste ribe su som, šaran, deverika, strugač, a Vrijeka je bogata pastrmkom. Staništa vukova i lisica su uglavnom planine mada zbog nedostatka hrane zalaze u seoska naselja i napadaju stoku. Ribolov je razvijen na Bilećkom jezeru i rijeci Vrijeci. Najčešće vrste ribe su som, šaran, deverika, strugač, a rijeka je bogata pastrmkom.

### Turizam

Glavna turistička atrakcija je Bilećko jezero koje služi kao kupalište, a ima i dobre uslove za bavljenje ribolovom. Bilećko jezero je posebno zanimljivo sa aspekta razvoja turističke privrede (izgradnja ribnjaka, organizovanje sportova na vodi). Pored jezera turistički su primamljivi istorijski spomenici, crkve i manastiri. Manastir Dobrićevo je jedan od najstarijih manastira u Hercegovini i potiče iz XIII vijeka. Nalazi se u selu Orah

10 km južno od Bileće. Posebnom ljepotom ističe se crkva Sv. proroka Ilije na malom ostrvu u srcu Bilećkog jezera



*Nekropola stećaka iz srednjeg vijeka na obali Bilećkog jezera*

koja je podignuta 1998. godine. Uz obalu Bilećkog jezera nalazi se vještački formirana nekropola srednjovjekovnih stećaka. Stećci su preneseni 1967. godine iz doline rijeke Trebišnjice zbog stvaranja Bilećkog jezera. Pored stećaka je bio i muzej koji je tokom rata potpuno uništen i danas nije u funkciji.

Ugostiteljske usluge pružaju hotel "Trebišnjica" u centru grada sa 250 ležajeva, restoranom, ljetnjim baštama i svim potrebnim sadržajima. Hotel je izgrađen 1964. Motel „Vidikovac“ se nalazi na obali Bilećkog jezera i ima 33 ležaja.

### Zaključak

U poslijeratnom periodu industrija u Bileći je zapala u veliku krizu. Jedan dio radni-

ka je izgubio živote u građanskom ratu 1991-1995. godine. Zbog nezainteresovanosti ministarstva i vlade za ulaganje u

ove firme, one se polako gase, a radnici nezadovoljni statusom i uslovima napuštaju firme u kojima su proveli radni vijek.

Najveće šanse daljeg razvoja ovog kraja vezane su za oživljavanje proizvodnje postojeće industrije i nastavak radova na Gornjim Horizontima hidrosistema Trebišnjice. Prema usvojenoj koncepciji predviđena je izgradnja tri nove hidroelektrane: HE Bileća, HE Dabar i HE Nevesinje, kao i tunela za odvod voda od Dabarskog i Fatničkog polja do Bilećkog jezera. Realizacija projekta višenamjenskog korišćenja voda od izuzetnog je značaja za razvoj kako Bileće tako i cijele Regije. Realizacijom ovog projekta došlo bi do oživljavanja privrede, a naručito poljoprivrede u kraškim

## Opštine RS



*Mala crkva u Bileći*

poljima i otvaranja novih proizvodnih i drugih kapaciteta.

### **PRAVCI I PRIORITETI U RAZVOJU OPŠTINE BILEĆA**

Opština Bileća svojom strategijom razvoja 2008-2013. god. je ustanovila pravce razvoja ove opštine uzimajući u obzir prirodne i druge resurse i uzimajući u obzir

njihovo racionalno korišćenje uz očuvanje prirodne okoline.

Prirodni resursi opštine Bileća su klima, voda, sunčeva energija, vjetar, poljoprivredno zemljište, kamen i ljekovito bilje

Da bi se ostvario ravnomjeran i kontinuiran razvoj na cjelokupnom području opštine Bileća potrebno je učiniti veliki broj koraka.

### **Klima**

Klimatski uslovi u opštini Bileća, između izmijenjene mediteranske i umjerenokontinentalne klime, definišu se kao povoljni.

Zbog jakog uticaja mora u toku jeseni i zime srednje zimske temperature su pozitivne. Veliki broj sunčanih dana u toku godine izuzetno pogoduje razvoju poljoprivrede i turizma u ekološki čistoj sredini. Zato je potrebno investirati u projekte koji omogućavaju razvoj poljoprivrede i turizma a na osnovu prirodnih pretpostavki.

### **Voda**

Voda je prirodni resurs od ogromnog značaja za ovo područje. Vode iz akumulacije Bileća se višenamjenski koriste za:

- proizvodnju električne energije,
- navodnjavanje obradivih površina,
- vodosnabdijevanje Bileće i Herceg Novog,
- ribolovne namjene i
- sportsko-rekreativne namjene.

Potrebno je investirati u odgovarajuće projekte za višenamjensko korišćenje vode akumulacije Bileća.

### **Sunčeva energija**

Veliki broj sunčanih dana omogućuje korišćenje sunčeve energije. Stoga je potrebno kandidovati projekte za korišćenje sunčeve energije.

## Opštine RS

### Vjetar

U opštini Bileća postoje povoljne tzv. ruže vjetrova.

Potrebno je kandidovati projekte za korišćenje ove vrste energije.

### Poljoprivredno zemljište

Opština Bileća raspolaže sa 40.751 ha poljoprivrednog zemljišta, od čega su:

- oranice 3.123 ha,
- livade 2.078 ha i
- pašnjaci 35.531 ha

Regulacijom vodnog režima Dabarskog polja P-3500 ha i Fatničkog polja P-600 ha dobilo bi se dodatnih 4.100 ha kvalitetne poljoprivredne površine.

Povoljna klima i ekološki čista sredina omogućavaju proizvodnju „zdrave hrane“.

U opštini Bileća je moguća heterogena poljoprivredna proizvodnja, kako stočarska, tako i biljna.

- stočarska- štalski i poluštalski uzgoj goveda, ovaca, koza i svinja;
- ratarska (pšenica, kukuruz i ječam);
- voćarska (trešnja, višnja, jabuka, šljiva i orah).

Meso i mlijeko u ovom području imaju izvanredan kvalitet što se objašnjava načinom ishrane stoke i ekološki čistom sredinom.

Med sa ovog područja je izuzetne biološke i energetske vrijednosti jer ovaj kraj obiluje medonosnim biljkama i ekološki čistom sredinom.



*Pogled na selo Kačanj*

Prerada ribe može da bude značajna privredna grana obzirom na količinu ribe u jezeru i njenu raznovrsnost (26 vrsta) i ekološki čistu sredinu.

#### Potrebni koraci

- regulacija vodnog režima dabarskog i fatničkog polja
- viši stepen prerade poljoprivrednih proizvoda
- veća primjena agrotehničkih mjera
- veća primjena savremene mehanizacije
- izgradnja modernih mini farmi
- podizanje plastenika i staklenika
- organizacija otkupa meda
- izgradnja seoskih vodovoda
- primjena mobilnog pčelarenja
- podizanje zdravstvene zaštite životinja na viši nivo

### Ljekovito bilje

Prikupljanje i prerada ljekovitog bilja može da bude značajna djelatnost u opštini Bileća.

Na ovom području poznato je 40 vrsta ljekovitih biljaka koje zbog prirodnih pogodnosti imaju izvanredan kvalitet, tj. veliki procenat eteričnih ulja i ljekovitih supstanci a rastu u ekološki čistoj sredini.

#### Potrebni koraci

- organizovati otkup ljekovitog bilja
- instalirati kapacitete za preradu ljekovitog bilja, za destilaciju i ekstrakciju
- organizovati plantažni uzgoj nane i kamilice

## Opštine RS



Spomenik narodnih heroja

### Kamen

Na području opštine Bileća postoje velike rezerve dolomitskog krečnjaka i dugogodišnja tradicija u eksploataciji obradi kamena.

Čistoća kamena preračunata na  $\text{CaCo}_3$  je 98,56-99,15 odsto, a čvrstoća na pritisak 1260 kp/m<sup>2</sup>, što je daleko iznad standarda.

#### Potrebni koraci

- formiranje organizacija za eksploataciju, obradu i plasman kamena
- određivanje lokacije za eksploataciju kamena

- određivanje zone za obradu kamena
- bezuslovno uvođenje evropskog ekološkog standarda

### INDUSTRIJSKA PROIZVODNJA

Aktuelna svjetska kriza je prerasla u globalnu krizu i odrazila se negativno na privredu i investicije u BiH, RS, i opštini Bileća.

Opština Bileća u posljednjem vremenu bilježi negativan privredni trend posebno izražen u oblasti industrijske proizvodnje. Neuspješne privatizacije, tehnološka za-

starjelost, zaoštreni uslovi na tržištu, doveli su do toga da preduzeća koja su bila nosioci razvoja opštine Bileća prestanu sa radom, rade izuzetno malim kapacitetima ili su u procesu stečaja.

### Tekstilna industrija

#### A.D. „Bilećanka“

S obzirom na postojanje tradicije proizvodnje tekstila, kadrovske i komunalne infrastrukture i tražnje na tržištu za određenim tekstilnim proizvodima potrebno je:

- modernizovati postojećih kapaciteta u odjelenju konfekcije



## Opštine RS



Dragan Babić, načelnik Opštine

- uvesti kompletne proizvodne linije u odjelenju konfekcije u sa ciljem povećanja kapaciteta u skladu sa potrebama tržišta
- modernizovati postojeće kapacitete u fabrici zavjesa
- rekonstruisati postojeće kotlovnice
- nedvosmisleno primijeniti evropske ekološke standarde

### Metaloprerađivačka industrija

#### A.D. "Kovnica"

Bileća ima i tradiciju i potrebnu kadrovsku i komunalnu infrastrukturu za razvoj metaloprerađivačke industrije. Potrebno je:

- osposobiti liniju za proizvodnju dijelova za auto industriju
- bezuslovna primjena EE standarda

### Prehrambena industrija

#### A.D. "Žitoprodukt"

Potrebno je revitalizovati mlinsku proizvodnju, mješaone stočne hrane i fabrike tjestenine.

### Turizam

Opština Bileća ima niz prednosti.

- geografski položaj
- geoprometni položaj
- povoljna klima
- mala nadmorska visina
- ekološki je čista sredina

### Turistički resursi opštine Bileća

- Bilećko jezero -čista vodena površina v-1.300.000.000 m<sup>2</sup> vode
- panine Baba i Viduša
- pećina Đatlo
- manastir Dobrićevo iz 13. vijeka
- nekropola stećaka iz srednjeg vijeka
- na području opštine Bileća nalaze se 24 crkve

### Potrebni koraci

- izgradnja i modernizacija putne i komunalne mreže
- prezentovanje turističkih potencijala opštine Bileća na sajmovima ugostiteljstva i turizma
- osnaživanje Turističke organizacije Bileće
- brendiranje gastronomskih proizvoda opštine (sir, kajmak, pršut, med, riba, jagnjetina, cicvara)
- uređenje obale Bilećkog jezera
- permanentna edukacija kadrova u oblasti turizma i ugostiteljstva





**PREDSTAVNIŠTVO REPUBLIKE SRPSKE**

**Bulevar despota Stefana 4/IV  
Beograd, Srbija**

**Tel: 00 381 11 324 6633**

**Faks: 00 381 11 323 8633**

**E-mail: [predstavnistvo@predstavnistvorsbg.rs](mailto:predstavnistvo@predstavnistvorsbg.rs)**